

gazdáink figyelmét az ilyen és hasonló megfigyelések érdekes, sőt szükséges voltára, s ha ezek eredménye e lapok hasábjain lát majd napvilágot, úgy a czélt, mely e rövid értekezés megírására vezetett, elértnek tekintem.

### Vadkárók tölgyesekben.

Irta: Imecsfalvi *Imecs Béla*, urad. főerdész.

A kezelésem alatt levő egyik erdőgondnokságban néhány évvel ezelőtt olyan természetű vadkárt figyeltem meg, a milyenről e lapok hasábjain — tudomásom szerint — eddig még senki sem emlékezett meg.

Előre kell bocsátanom, hogy úgy a kérdésben levő 4000 k. holdas erdőgondnokság területe, valamint a vele szomszédos erdők fővad dolgában tulszaporulattal bírnak s a szarvasok által okozott kár, különösen a 15 éven alóli tölgyesekben, nagymérvű és annyira megszokott jelenség, miszerint a letarolt évi vágásterületek mesterséges uton való felujtása vagy esetleges kiegészítése e miatt rendszeren 4—5 évi ismétlést igényel. Különösen egy déli fekvésű 5—10<sup>o</sup> lejtten biró 5 éves csertölgyes zárlatát több évi fáradságos és költséges kísérletezés után sem birtuk teljesen kiegészíteni. A felujtási tervben elő volt írva, hogy az 2 éves kocsánytalan tölgycsemeték ültetésével fogatosítandó, de már az első kísérlet beigazolta, hogy a kocsánytalan tölgy nem fog megfelelni, mert habár a csemeték a száraz, köves agyagtalajban elég jól megereedtek, azok az augusztusi rekkenő hőség behatása alatt őszre mind kivesztek. A következő tavaszon feketefenyővel kísérleteztünk. A két éves csemeték ki is állották a tűzpróbát, mert azokból szeptember végén alig pusztult ki 5<sup>o</sup>/. Több ilyen fekvésű és talaju erdő rész várta a mes-

terséges pótlást s már előre örültem, hogy azokat mind feketefenyővel fogjuk kiegészíteni. Csakhogy a remény és öröm korainak bizonyult. A meglehetősen szigorú, hóban gazdag tél folyamán a fővad nagy csapatokba verődve, éjjel és nappal mindig a délnek hajló hegyoldalokon tartózkodott s a neki még újdonságszámba menő fenyőcsemetéket részben lerágta vagy éles patájával a sekély talajból kifordította, részben pedig leheverte. Az egész ültetésből egy év múlva nem maradt meg 2% életképes csemete. Tehát megint más fanemre kellett gondolni s így legczélszerűbb volt visszatérni régi mesterünkhöz: a természethez. Csertőlgly volt az uralkodó fanem az egész hajlaton, avval kellett próbát tenni. A meglevő tenyészeti viszonyok folytán ugyan makkvetést kellett volna alkalmazni, de okulva azon, hogy a fővad az elvetett makkot éles patájával ép oly könnyen kiszedi, mint a rőt vad azt kiturni képes, észszerűbbnek véltem mégis az ültetést választani. Pótoltuk tehát a hiányos zárlatot tavasszal csertőlgycsemetével. A most már harmadizben megmunkált gödröcskében a dus gyökérzetű 2 éves csemete, majdnem kivétel nélkül megeredt s a száraz augusztusi forróság sem birt benne számbavehető kárt tenni. El voltam ugyan arra készülve, hogy a fővad szokásához híven a csemetéket itt is lerágja, de a cser erős visszaszerzési képességénél fogva reméltem, hogy az azt pár év alatt ki fogja heverni. Tél multával márcziusban az ültetést megszemléltem, midőn is meglepetve tapasztaltam, hogy a csemetéknek majdnem felerésze a gödröcskék szélén kihuzva hevert, gyökerét valamennyinek valami töben elrágta s azt fel is falta, mert a legszorgosabb kutatás után sem birtam egy gyökeret sem megtalálni. A teljesen átázott, sekély talajból a gyenge csemetét könnyű volt



akár kihuzni, akár kiturni, de a köves s helyenkint begyepesedett talajban a szarvasok által össze-vissza taposott és gázolt területen, fővad nyomon kívül mást felismerni lehetetlen volt. Hogy a kár nem szarvasoktól eredt, avval azonnal tisztában voltam, mert a csemetéknek gyökfőn felüli része teljesen sértetlen maradt, a fővad pedig semmiféle növénynek gyökerével nem szokott táplálkozni. A durva rágási seb után csakis vaddisznóknak tulajdoníthattam a kárt, de mivel azelőtt mindig azt hallottam, hogy azok csak az elvetett makk kiturásával, illetve felszedésével, a rétek és tisztások felturásával s az eközben kiturtt csemeték megsemmisítésével ártanak az erdőgazdának, nem mertem pusztán csak őket gyanuba fogni, a miért is elhatároztam, hogy egy-kétszeri lesbe-üléssel kiderítem a valót.

Három eredménynélküli les után türelmem már fogyatékán volt, midőn egy kis friss hóesés, melynek világánál hosszabb időt szándékoztam a reákövetkező este az ügynek szentelni, újból kicsalt az említett területre. Ez alkalommal az ültetés legritkább részén egy terebélyes öreg magfának tetején foglaltam helyet, express fegyverem társaságában. Egy rövid órát tölthettem a nem épen kényelmesnek nevezhető leshelyen, midőn 5 drb másfél-évesnek látszó vaddisznó a sűrű fiatalosból csörtetve az alattam levő tisztásfoltra kivetődött s egészen otthonosan érezve magát, a sorokat rendszerint átkutatva a nélkül, hogy a gödrök gyepes közeit felturta volna, a csemetéket szememláltára szépen kiforgatta, s azoknak gyökereit fel-falta. Az érdekes megfigyelés, mely mintegy 5 perczig tartott, még vadászszenvedélyemet is legyőzte, s csak akkor ocsudtam fel bámulatomból, midőn a fekete kárttevők közül már csak kettő volt látható. Ezek közül az egyik

— jól célbavéve — azonnal be is számolt csuhájával, míg a másik a többiek után rohanva ép bőrrrel menekült. A pórul járt gonosz rabló bendője tele volt frissen elfogyasztott csercsemetegyökérrel; az egész állat meglehetősen le volt soványodva, a mi különben a mi vidékünkön, ha makktermés nincsen, február—márcziusban mindig sorsa a rőtvadnak. Ez az eset épen 7 évvel ezelőtt történt. Azóta nagyobb területeken kellett a csercsemeteültetést alkalmaznom s többször kocsánytalan tölgycsemetével vegyesen. Néhány éve, hogy vidékünkön a rőt vadállományt a sertésvész nagyon megapasztotta s hasonló kár nem mutatkozott. Mult tavaszon azonban egy konda megint bevetődött területünkre s egy már 3 évvel azelőtt beültetett tisztás vegyes tölgyültetését mind kiturta s míg a kocsánytalan tölgycsemetéket érintetlenül hagyta, addig a csercsemeték gyökereit a már említett módon mind megcsonkította és elfogyasztotta. Ezt a megfigyelést márczius első felében tettem, tehát olyan időben, a midőn a rőt vad meglehetősen szükében volt a tápláléknak s e miatt nagyobb területeket szokott bebarangolni. Annyi azonban bizonyos, hogy nem lehet pusztá véletlennek betudni e kárt, mert mindkét esetben tisztán csak a csercsemetékre pályáztak a feketecsuhások, a mi abból is kitűnik, hogy a csemetesorok közötti gypet egészen sértetlenül hagyták s azt fel sem forgatták. Feltűnő a másik esetnél az is, hogy a kiturta kocsánytalan tölgycsemeték érintetlenül hagytak. Miért kedveli a vadsertés épen a csertölgy gyökerét olyan nagyon; okát adni nem tudom s legfeljebb azt hihetem, hogy abban nagyobb a csersavtartalom mint a többi rokon fajok gyökereiben.